

УДК 338.43:637.5:636.4

DOI [https://doi.org/10.15589/znп2025.1\(499\).22](https://doi.org/10.15589/znп2025.1(499).22)

CURRENT TRENDS IN THE PORK MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ СВИНИНИ В УКРАЇНІ

Svitlana V. Gerchanivska

Gerchanivska_s@ukr.net

ORCID: 0000-0002-7908-1397

Iryna S. Hurska

irinagyrsk@ukr.net

ORCID: 0000-0003-0547-6799

С. В. Герчанівська,

канд. екон. наук, доцент

І. С. Гурська,

канд. екон. наук, доцент

*Separated Subdivision of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
“Berezhany Agrotechnical Institute”, Berezhany*

*Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України
«Бережанський агротехнічний інститут», м. Бережани*

Abstract. Purpose. The purpose of the article is to assess the state and identify the main trends in the development of the pork market in the face of modern challenges.

Method. The research used scientific works of domestic and foreign scientists on the problems of the domestic and world pork market. General scientific and special methods were also used: analysis and synthesis, comparison, abstract-logical, tabular and graphical.

Results. The state of the domestic pork market in Ukraine was studied, in particular, the dynamics of the pig population in all categories of farms, indicators of pork production in live and slaughter weight, volumes and prices of pigs sold by agricultural enterprises were analyzed. The external pork market was analyzed: production structures of the main types of meat, world production, export and import of pork. It is substantiated that the pig industry does not ensure sustainable pork production. Thus, in the structure of meat production in Ukraine, the share of pork tends to decrease; in 2023 it was 28.5%, while in 2015 it reached 32.7%. At the same time, pig meat consumption per person per year increased from 18.1 kg in 2015 to 19.8 kg in 2023. We believe that the nature of the further development of domestic pig farming will depend on changes in domestic pork consumption, since this type of meat is considered one of the traditional in the diet of Ukrainians. The main directions of state policy are substantiated, which will contribute to the elimination of negative trends in the pork market and ensure its development.

Scientific novelty. A comprehensive assessment of the pork market situation has been further developed, related to military operations in Ukraine, which led to a decrease in meat supply and a reduction in its consumption.

Practical importance. The results obtained can be used in the production activities of business entities, as well as by interested parties for further scientific research on the problems of functioning and development of the pork market.

Key words: pork market; supply; agricultural enterprises; households; demand; export; import; price.

Анотація. Мета. Метою статті є оцінка стану та визначення основних тенденції розвитку ринку свинини в умовах сучасних викликів.

Методика. У процесі дослідження використано наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем вітчизняного та світового ринку свинини. Також використані загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу та синтезу, порівняння, абстрактно-логічний, табличний і графічний.

Результати. Досліджено стан внутрішнього ринку свинини в Україні, зокрема проаналізовано динаміку поголів'я свиней в усіх категоріях господарств, показники вирощування свинини в живій і забійній вазі, обсяги та ціни реалізації свиней сільськогосподарськими підприємствами. Здійснено аналіз зовнішнього ринку свинини: структури виробництва основних видів м'яса, світове виробництво, експорт та імпорт свинини. Обґрунтовано, що галузь свинарства не забезпечує сталого виробництва свинини. Так, у структурі виробництва м'яса в Україні частка свинини має тенденцію до скорочення, у 2023 р. вона становила 28,5%, тоді як у 2015 р. сягала 32,7%. При цьому споживання м'яса свиней з розрахунку на одну особу у рік зросло з 18,1 кг у 2015 р. до 19,8 кг у 2023 році. Вважаємо, що характер подальшого розвитку вітчизняного свинарства залежатиме від зміни внутрішнього споживання свинини, оскільки цей вид м'яса вважається одним з традиційних у раціоні українців.

Обґрунтовано основні напрями державної політики, що сприятимуть усунення негативних тенденцій на ринку свинини та забезпечать його розвиток.

Наукова новизна. Набула подальшого розвитку комплексна оцінка визначення стану ринку свинини, пов'язана з воєнними діями на території України, що зумовили зниженням пропозиції м'яса та скорочення його споживання.

Практична значимість. Отриманні результати можуть бути використані у виробничій діяльності суб'єктів господарювання, а також зацікавленими особами для подальших наукових досліджень щодо проблем функціонування та розвитку ринку свинини.

Ключові слова: ринок свинини; пропозиція; сільськогосподарські підприємства; господарства населення; попит; експорт; імпорт; ціна.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Військова агресія РФ проти України негативно вплинула на сільське господарство. Руйнування виробничої інфраструктури, знищення сільськогосподарських угідь, загибель сільськогосподарських тварин, порушення ланцюгів постачання, дефіцит робочої сили негативно вплинуло на здатність країни забезпечувати продовольчу безпеку та підтримувати економічну стабільність. Проблема забезпечення населення м'ясом практично неможливо вирішити без інтенсивного розвитку свинарства. Саме свинарство має ряд переваг серед інших галузей. Від загальної енергії кормів, які згодуються тваринам і птахам, у харчові продукти для людини її переходить з свининою – 20%, молоком – 15%, яйцями – 7%, курятиною – 5%, яловичиною і бараниною – 4% [1]. Дана галузь характеризується скоростиглістю, всеїдністю, багатоплідністю, високим забійним виходом продукції, високою відтворювальною здатністю і т. д. Виробництво свинини сприяє формуванню доданої вартості у сільському господарстві шляхом перетворення матеріальних ресурсів на продукцію вищої ринкової цінності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У науковій праці Копитець Н. Г. проведено комплексний аналіз ринку свинини в Україні, зокрема динаміку формування пропозиції та попиту, структурних трансформацій у різних категоріях господарств, експортно-імпортних операцій та цінових трендів [2]. Також здійснено оцінку змін на українському ринку свинини в умовах військового стану та визначено перспективи розвитку свинарства як стратегічно важливої галузі [3; 4]. Ібатулін М. І. розробив теоретичні положення і практичні рекомендації щодо оцінки світового ринку продукції свинарства та місця України в ньому [5]. Ряд науковців досліджували стан та основні тенденції виробництва свинини у світі та в окремих державах, у яких свинарство найбільш розвинуте [6, 7]. У роботі Кравець І. В. проаналізовано динаміку виробництва, споживання та балансів м'яса свиней на національному та глобальному рівні, обґрунтовано стратегічні напрями розвитку свинарства в контексті підвищення ефективності їх функціонування та екологічної безпеки [8]. Особлива увага приділяється

ціновій ситуації, що склалася на ринку м'яса свиней та факторам, що її спричинили [9]; дослідження деяких авторів підтверджують високу залежність ціни реалізації м'яса свиней сільськогосподарськими підприємствами від споживчих/роздрібних цін на свинину. Та вважають одним із стримувальних факторів купівельну спроможність населення, тобто доходи [10].

ВІДОКРЕМЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

За останні роки багато досліджень присвячено проблемам розвитку окремих товарних ринків, насамперед ринків продовольчих та непродовольчих товарів. Проте у цих дослідженнях не дістали належного відображення проблеми розвитку внутрішнього ринку основних продуктів тваринництва, зокрема, ринку свинини, дослідження якого має важливе значення для формування національної продовольчої безпеки. Питання розвитку ринку свинини потребує комплексного вивчення, зокрема щодо впливу різних чинників на виробництво свинини в сільськогосподарських підприємствах та господарствах населення. Крім того, функціонування і розвиток цього ринку вимагають постійного моніторингу та детального аналізу.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета статті – оцінити стан та визначити основні тенденції розвитку вітчизняного ринку свинини в умовах сучасних викликів.

МЕТОДИ, ОБ'ЄКТ ТА ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою дослідження є комплексний підхід до вивчення ринку свинини. Методи аналізу та синтезу, порівняння використано для характеристики особливостей функціонування ринку свинини; абстрактно-логічний – при формуванні висновків і пропозицій; табличний і графічний – для наочного відображення результатів дослідження.

Об'єктом дослідження є вітчизняний ринок свинини. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних, практичних засад розвитку ринку свинини в Україні.

ОСНОВНИЙ МАТЕРІАЛ

Потреби населення у продуктах свинарства обмежені, з одного боку, фізіологічними нормами,

а з іншого – їх споживання відбувається у межах платоспроможного попиту на продукти тваринництва та рівня їх задоволення на внутрішньому ринку. Взаємозв'язок потреб населення у продуктах свинарства, рівня їх виробництва та платоспроможного попиту характеризує стан внутрішнього ринку свинини.

Як свідчать дані Держкомстату (табл. 1), за аналізований період поголів'я свиней в усіх категоріях господарств зменшилося на 28,6% і становить станом на кінець 2023 р. 5,0 млн голів. У сільськогосподарських підприємствах станом на кінець 2023 р. поголів'я складає 3,4 млн голів (67,0% від усього), а в господарствах населення – 1,7 млн голів (33,0% від усього поголів'я). Наявне як загальне, так і промислове поголів'я все ще поступається довоєнному рівню: на 8,9% (0,5 млн голів) та 2,8% (0,1 млн голів) відповідно. У 2023 р., порівняно з 2022 р., через сприятливу ситуацію на ринку та дешеві корми, поголів'я свиней зросло на 0,2 млн голів.

Найбільша чисельність поголів'я в Київській (620,4 тис. голів), Львівській (427,1 тис. голів), Хмельницькій (377,6 тис. голів), Тернопільській областях (375,8 тис. голів). Сумарно в цих регіонах вирощують 36% свиней від загального поголів'я. Лідерами серед промислових свиногосподарств України за поголів'ям станом на 1 січня 2023 р. є: СП ТОВ «Нива Переяславщини», ПАП «Агропродсервіс» та ПП «Аграрна компанія 2004». Найбільше домогосподарств, що займаються вирощуванням свинини, у Київській, Львівській, Івано-Франківській, Тернопільській, Дніпропетровській областях.

Скорочення поголів'я тварин відбулось в основному внаслідок військових дій, що спричинило руйнування тваринницьких ферм, окупації частини територій. Також на це вплинув невисокий рівень господарювання, нехтування технологічними вимогами, недотримання селекційно-плеємної роботи. Аграрні підприємства виявилися стійкішими до викликів воєнного стану, порівняно з господарствами населення. Цьому сприяє можливість релокації тваринницьких ферм у безпечніші місця, про що свідчить

збільшення поголів'я у відносно безпечних регіонах України. Крім того, низькі ціни на корми знижують витрати на вирощування свиней, а це забезпечує більш прибуткову діяльність сільськогосподарських підприємств.

Спалахи на території України африканської чуми свиней (АЧС) теж зумовлюють скорочення поголів'я свиней.

За 2015–2023 рр. відбулися певні структурні зрушення в структурі виробництва м'яса (рис. 1).

Зменшення питомої ваги свиней в структурі вирощування худоби і птиці на 4,2% в 2023 р. порівняно з 2015 р. свідчить про негативні тенденції на ринку свинини, в натуральному виразі показник виробництва м'яса у живій вазі в динаміці по роках теж знизився.

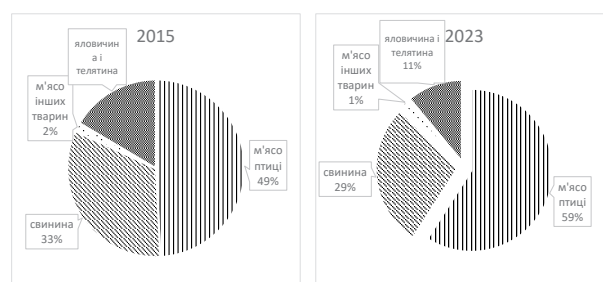

Рис. 1. Структура виробництва м'яса за видами в усіх категоріях господарств у 2015, 2023 рр. (в забійній вазі), %
Джерело: сформовано авторами за даними [11].

Дані табл. 2 більш чітко демонструють розвиток свинарства в Україні. В усіх категоріях господарств в 2023 р. вирощено 893,3 тис. т свиней, що на 12,8% менше, ніж в 2015 році. Виробництво свинини в забійній вазі склало 649,0 тис. т, що на 14,6% менше рівня 2015 р. (759,7 тис. т).

Найбільші обсяги вирощування свиней у сільськогосподарських підприємствах Дніпропетровської, Вінницької, Київської та Черкаської областей. У 2023 р. до компаній з найбільшою часткою ринку у виробництві свинини належить: СП ТОВ «Нива Переяславщини» – 10,1%, ТзОВ «Гудвеллі» 7,1%; ПАП «Агропродсервіс» – 5,2%.

Таблиця 1. Динаміка поголів'я свиней в усіх категоріях господарств України станом на кінець року

Категорія господарств	2015 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.	
	млн гол.	%	млн гол.	%	млн гол.	%	млн гол.	%	млн гол.	%	млн гол.	%
Усі категорії господарств	7,0	100	5,7	100	5,8	100	5,6	100	4,9	100	5,1	100
в тому числі: сільськогосподарські підприємства	3,7	51,3	3,3	56,7	3,6	62,7	3,5	68,6	3,1	63,3	3,4	67,0
господарства населення	3,3	48,7	2,4	43,3	2,2	37,3	2,0	39,2	1,8	36,7	1,7	33,0

Джерело: сформовано авторами за даними [11].

Таблиця 2. Вирощування свиней та виробництво свинини в Україні, тис. т

Категорії господарств	2015 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 в % до 2015
Вирощування свиней в живій вазі							
Всі категорії господарств	1024,0	966,9	966,7	971,2	875,9	893,3	87,2
в тому числі: підприємства	583,8	546,1	562,1	601,0	565,7	586,1	100,4
господарства населення	440,2	420,8	404,6	370,2	310,2	307,2	69,9
частка підприємств, %	57,0	56,5	58,1	61,9	64,6	65,6	-
Вирощування свиней в забійній вазі							
Всі категорії господарств	759,7	708,3	697,2	724,0	658,7	649,0	85,4
в тому числі: підприємства	400,0	385,0	385,0	432,0	407,0	416,0	104,0
господарства населення	359,7	323,0	312,0	292,0	251,7	233,0	64,8
частка підприємств, %	52,6	54,4	55,2	59,7	61,8	63,5	-

Джерело: сформовано авторами за даними [11].

Таблиця 3. Динаміка споживання свинини в розрахунку на душу населення в Україні, кг

Показник	2015 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Споживання на душу населення	18,1	19,2	19,5	19,5	20,3	19,8
Відхилення від фізіологічної норми (+; -)	-11,9	-10,8	-10,5	-10,5	-9,7	-10,6

Джерело: сформовано авторами за даними [11].

За даними Національного інституту стратегічних досліджень в Україні потреби внутрішнього ринку м'яса й м'ясопродуктів цілком забезпечено. Загалом споживання свинини, яловичини та м'яса птиці зросло з 54,1 кг у 2022 р. до 54,7 кг на 1 особу у 2023 році. У середньому українці у 2023 р. споживали на одну особу по 27 кг птиці, 19,8 кг свинини та 7,4 кг яловичини. [12].

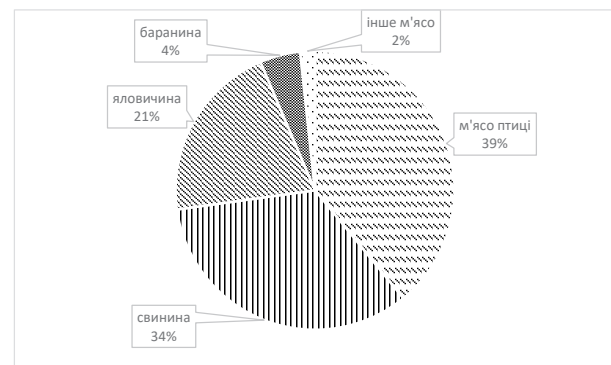
На нашу думку, характер подальшого розвитку вітчизняного свинарства залежатиме від зміни внутрішнього споживання свинини, оскільки цей вид м'яса вважається одним з традиційних у раціоні українців. За науково-обґрунтованими нормами харчування з розрахунку на одну особу повинно припадати 80-85 кг м'яса в рік, в тому числі 30 кг свинини. В Україні рівень споживання свинини не досягає встановленої норми (табл. 3).

Дослідження показують, що споживання свинини за аналізований період зросло на 9,3%. Якщо в 2015 р. відхилення від медичних норм становило 11,9 кг, то в 2023 р. – 10,6 кг. Невисокий рівень споживання свинини обумовлений високою ціною на даний вид тваринницької продукції та низькою купівельною спроможністю населення.

Доцільним, на нашу думку, в процесі маркетингового дослідження є огляд світового ринку свинини, що дає змогу виявити тенденції розвитку зовнішнього ринку щодо експортно-імпортних перспектив для України, а також місця нашої країни в загальному виробництві даного виду м'яса.

Ріст населення багатьох країн світу став причиною для стабільного збільшення світового виробництва та споживання м'яса. Очікуваний глобальний приріст на 11% сприятиме зростанню світового споживання

м'яса на 14% до 2030 року. За даними Продовольчої та сільськогосподарської організація ООН (ФАО), в 2015–2023 рр. виробництво м'яса збільшилося приблизно на 10%. Зокрема, в 2023 р. – на 0,7% до 365,16 млн т порівняно з 2022 р. (362,36 млн т). Прогнозоване споживання м'яса по регіонах: Африка – 30%, Азійсько-Тихоокеанський регіон – 18%, Латиноамериканський регіон – 12%, Північна Америка – 9%, Європа – 0,4%. При тому, що виробництво свинини у багатьох країнах суттєво скорочується. Зокрема, в ЄС у 2023 р. воно було на найнижчому рівні майже за десятиліття – 20,8 млн т (на 5,9% менше, ніж у 2022 році) [13]. Найбільші обсяги припадають на виробництво м'яса птиці, свинини та яловичини (рис. 2).

Рис. 2. Структура світового виробництва основних видів м'яса, %

Джерело: сформовано авторами за даними [13]

Основними виробниками м'яса в світі є Китай, ЄС, США та Бразилія, які виробляють 74,1% загального

його обсягу (табл. 4). Виробництво м'яса у цих країнах за останнє десятиріччя зросло у середньому на 20%. Найбільшими експортерами у 2023 р. були ЄС, США та Бразилія. Разом вони експортували 74,7% від усього експортованого м'яса.

За даними FAO міжнародна торгівля м'ясом свинини складає лише 9,0% об'єму світового виробництва. В торгівлі усіма видами м'яса, свинина займає третє місце після м'яса птиці і ВРХ [13].

Основним світовим імпортером свинини і надалі залишається Китай, частка якого в світовому імпорті складає 23,9% (табл. 4). В 2023 р. закупка свинини складала 2549 тис. тонн. Найбільшим постачальником свиней і охолодженої свинини на китайський ринок є США.

Характерною рисою експорту-імпорту продукції свиначства є невисока питома вага їх обсягів у загальному виробництві свинини в Україні (табл. 5). Приведені цифри суперечать утвердженій думці, що вітчизняний ринок досить заповнений імпоротною продукцією. Нині така ситуація має місце на ринку товарів непродовольчого характеру, де частка імпорту сягає 70-80% загального обсягу використання. Особливо низький, а подекуди нульовий, рівень імпоротної продукції серед свинини притаманний периферійним територіям, зокрема сільським, де потреба в зазначеній продукції задовольняється виключно за рахунок власного виробництва. Винятком є великі міста.

Орієнтовно на кожні 10 кг свинини та м'ясопродуктів з неї, котрі споживають в Україні,

продукція імпортного походження складає менше 1,5 кг. Практично уся імпортна сировина, що надходить на вітчизняний ринок, потрапляє на переробні підприємства. Вони використовують її, якщо це економічно вигідно: різниця між внутрішніми цінами на живець і цінами на імпортну сировину може покрити витрати на здійснення імпоротної операції, зокрема, логістичної [14].

Експорт свинини за останні п'ять років незначний, що зумовлено відсутністю широкої географії відкритих ринків для вітчизняної продукції та тим, що до військової агресії РФ переважно здійснювався морським шляхом. У 2022 р. Єврокомісія та країни ЄС оновили умови ввезення та транзиту м'яса територією Євросоюзу, що відкрило нові шляхи для експорту через Румунію. Однак українським аграріям так і не вдалося налагодити постачання свинини закордон. Нині основним зовнішнім ринком збуту є ОАЕ. Перспективним для вітчизняних товаровиробників є країни Азії, які вважаються найбільшими драйверами ринку свинини, а також низка країни Африки.

Щодо імпорту, то теж існує тенденція до його скорочення. У 2023 р. імпорт свинини був рекордно низький і становив 13 тис. т (у 3,6 рази менше, ніж у 2022 р.). Свинину ввозили переважно з Канади (57,6%), Данії (22,8%) та Польщі (7,1%). У 2022 р. поживавленню імпорту сприяли податкові преференції для окремих переробників, які

Таблиця 4. Світове виробництво, експорт та імпорт свинини у 2023 році

Виробництво			Експорт			Імпорт		
Країна	тис. т	%	Країна	тис. т	%	Країна	тис. т	%
Китай	57940	47,1	ЄС	3723	33,7	Китай	2549	23,9
ЄС	20820	16,9	США	2917	26,4	Японія	1493	14,0
США	12385	10,1	Бразилія	1615	14,6	Мексика	1344	12,6
Бразилія	5450	4,4	Канада	1322	12,0	Велика Британія	836	7,9
В'єтнам	3042	2,5	Мексика	278	2,5	Республіка Корея	708	6,7
Канада	2227	1,8	Чилі	269	2,4	США	619	5,8
Мексика	1767	1,4	Велика Британія	201	1,8	Канада	292	2,7
Республіка Корея	1398	1,1	Китай	123	1,1	Австралія	199	1,9
Японія	1298	1,1	Австралія	48	0,4	Чилі	163	1,5
Велика Британія	914	0,7	Тайланд	32	0,3	ЄС	103	1,0
Решта країн	15833	12,9	Решта країн	516	4,7	Решта країн	2343	22,0
Усього	123139	100	Усього	11044	100	Усього	10649	100

Джерело: сформовано авторами за даними [13].

Таблиця 5. Відношення експорту та імпорту свинини до загального її виробництва в Україні, %

Показники	2015 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Відношення до загального обсягу виробництва свинини – експорту	3,5	0,3	0,4	0,5	0,1	0,1
– імпорту	0,5	2,9	4,0	5,6	7,2	2,0

Джерело: сформовано авторами за даними [15].

вже у другій половині року стали недоступними. У 2023 р. додаткові бар'єри для постачальників створили логістичні проблеми через страйки та черги на кордоні. Проте основним чинником, що впливав на зовнішні поставки, була вища ціна. Так, середня вартість кілограма імпортованого свинини склала 2,47 дол. США/кг. Це, водночас, спонукало операторів вітчизняного ринку м'яса більше орієнтуватися на свинину українського виробництва: частка сировини іноземного походження не перевищила 2% сукупної ємності ринку та 3,3% оцінюваного промислового виробництва свинини в Україні. На розвиток зовнішньої торгівлі в Україні також впливає поширення африканської чуми свиней.

Низький рівень імпорту сприяв збільшенню внутрішнього попиту на свинину, що стимулювало розвиток внутрішнього ринку свинарства. Ріст привабливості української свинини пояснюється суттєвим здешевленням цін на комбікорми. Ціни на них значно зменшились порівняно з 2022 р.: пшеничні висівки подешевшали вп'ятеро, соєва макуха і соняшниковий шрот – в 2–3 рази, зернові в 2 рази.

Важливим елементом при маркетинговому дослідженні ринку, який також впливає на загальний стан кон'юнктури ринку, зокрема свинини, є ціна. Вона залежить від таких факторів: загального рівня цін; надходження товару; можливості і бажання покупця придбати свинину; ваги, класу та якості продукції для реалізації; специфічних умов ринку.

На загальний рівень цін має вплив валовий збір зернових, які є основним кормом при відгодівлі свиней на 70%. Доведено, що найбільший ступінь впливу валового збору на ринкову ціну припадає на січень – лютий наступного року. Майже непомітний вплив у вересні поточного року та в червні – липні наступного року. Вплив очікуваного врожаю починає проявлятися з жовтня поточного року. Найбільша залежність ринкової ціни свинини від очікуваного врожаю проявляється в травні, червні, липні поточного року. Відповідно високі закупівельні ціни на фуражне зерно викликає збільшення собівартості продукції свинарства та зниження ефективності галузі. Вченими Інституту аграрної економіки встановлено, що при підвищенні закупівельних цін на фуражні культури на 10% для компенсації подорожчання слід збільшити закупівельні ціни на свиней на 3%.

Ціни на свинину, протягом 2015-2022 рр. мали тенденцію до зростання з 24259,8 грн./т живої ваги до 47522,5 грн./т в 2022 р., що зумовлено, з одного боку, тим, що вони не відшкодовували реальних витрат на виробництво свинини; а з іншого – скороченням пропозиції (рис. 3).

До основних цінових факторів ринку м'яса в Україні належить: скорочення поголів'я худоби; подорожчання кормів для тварин; зростання цін на пальне та інших складових логістичних витрат.

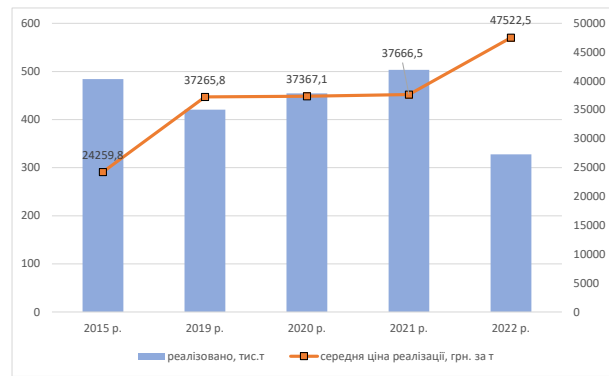

Рис. 3. Обсяги та ціни реалізації свиней сільськогосподарськими підприємствами України
Джерело: сформовано авторами за даними [11]

Слід зазначити, що існує певна зональна відмінність між цінами. Це залежить від наповнення ринку свинини та рівня споживання населенням, яке, в свою чергу, має різну структуру за місцем проживання, демографічними відмінностями, рівнем доходу тощо.

ОБГОВОРЕННЯ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Вважаємо, що попит свинарства характеризується обсягами споживання свинини і продуктів її переробки та експортом і залежить від наявності на ринку товарів-замінників та цін на них; рівня цін та ступеня насиченості ринку продуктами свинарства; доходів споживачів та їхніх смаків. Галузь свинарства не забезпечує сталого виробництва свинини в Україні та потребує поліпшення.

Дослідження кон'юнктури ринку свинини показують, що протягом останніх років знизилася пропозиція свинини внаслідок зменшення (на 12,8%) її виробництва. Визначальним фактором є також скорочення споживання в результаті спаду рівня життя населення, їх купівельної спроможності.

В сучасних умовах розвитку сільського господарства України, товаровиробники все більше відчують суть взаємовідносин між суб'єктами аграрного ринку – виробництво продукції не потрібне заради продуктивності та об'ємів, рекордів, а для можливого забезпечення необхідними продуктами. У зв'язку з цим змінюються підходи до господарювання – організації виробництва, потреби застосування сучасних технологій, маркетингу сільськогосподарської продукції.

ВИСНОВКИ

У післявоєнний період аграрна політика держави повинна бути спрямована формування потужного внутрішнього та експорто-орієнтованого агропродовольчого ринку країни. Серед першочергових заходів, які мають бути реалізовані на державному рівні, на нашу думку, слід виділити такі, що сприяють виробництву та розширенню збутових можливостей виробників свинини на внутрішньому і зовнішньому продовольчих ринках.

Суттєві переорієнтації на задоволення потреб реального сектору економіки, насамперед аграрного, потребують системи державного регулювання цін на продукцію свинарства. Воно повинно здійснюватися у напрямі забезпечення виробниками мінімального рівня доходів у випадку різких змін у нестабільному зовнішньому середовищі. На державному рівні повинна бути створена система відносно дешевого кредитування аграрного сектору. Визначальним фактором щодо привабливості кредитування галузі свинарства

з-поміж інших галузей тваринництва є те, що саме свинарство вважається швидкоокупною, скоростиглою галуззю.

Обмеженість зовнішніх ринків стримує учасників ринку збільшувати обсяги виробництва продукції. Тому важливо розширити ринки експорту свинини, зокрема європейські та Південно-Східної Азії, Африки.

Перспективами подальших досліджень є оцінка конкурентоспроможності свинини на внутрішньому та світовому ринку.

REFERENCES

- [1] Busenko, O. T., Skotsyk, V. Ye., & Matsenko, M. I. ta in.. Tekhnolohiia vyrobnytstva produktii tvarynnytstva: pidruchnyk [Livestock production technology]. Kyiv: Ahroosvita [in Ukrainian].
- [2] Kopytets', N. H. (2018). Suchasnyj stan ta tendentsii rozvytku rynku svynyny v Ukraini [Current status and development trends of the pork market in Ukraine]. *Ekonomika APK – Economics of the agricultural complex*, No. 11, 44–54 [in Ukrainian].
- [3] Yurchenko, O.S., Bondars'ka, O.M., Lykhach, V.Ya., Kalitaiev, K.K., & Kovalenko, O.A. (2024). Stan vitchyznianoho svynarstva. Problemy ta perspektyvy [The state of domestic pig farming. Problems and prospects]. *Podil's'kyj visnyk: sil's'ke hospodarstvo, tekhnika, ekonomika – Podolsk Bulletin: agriculture, technology, economics*, Vol. 1(42), 55–63. Retrieved from: https://journals.pdu.khmelnytskyi.ua/index.php/podilian_bulletin/article/view/312/276 (Accessed 19 February 2025) [in Ukrainian].
- [4] Yurchenko, O.S., Bondars'ka, O.M., Lykhach, V.Ya., Lykhach, A.V., Chumak, V.M., Vaschenko, Ye.O., & Zinchenko, O.V. (2024). Ukrain's'ke svynarstvo v umovakh voiennoho stanu. problemy ta perspektyvy [Ukrainian pig farming under martial law: problems and prospects]. *Tavrijs'kyj naukovyj visnyk – Tavria Scientific Bulletin*, No. 139 (2), 256–267. Retrieved from: https://tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/139_2024/part_2/34.pdf (Accessed 22 February 2025) [in Ukrainian].
- [5] Ilbatullin, M. I. (2017). Svitovyy rynek produktii svynarstva ta mistse Ukrainy v n'omu [The world market for pig products and Ukraine's place in it]. *Visnyk ahrarnoi nauky – Bulletin of Agricultural Science*, No. 1, 62–67 [in Ukrainian].
- [6] Maksym, M., Chemerys, V., Dushka, V., & Bereziv's'kyj, Ya. (2020). Osnovni tendentsii ta perspektyvy rozvytku vyrobnytstva svynyny u sviti [Main trends and prospects for the development of pork production in the world.]. *Naukovyj visnyk LNUVMB imeni S.Z. Gzhyts'koho. Seriya: Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of the S.Z. Gzhytskyi Lviv National University of Medical Sciences. Series: Economic Sciences*, No. 96, 21–27 [in Ukrainian].
- [7] Samarin, G., Vasilyev, A., Tikhomirov, D., Normov, D., Pavlov, A., Kokunova, I., Solovieva, M., & Dvoretckii, L. (2021). The Environmental Impact of Pig Farming. *KnE Life Sciences*, No. 6, 932–941. Retrieved from: <https://doi.org/10.18502/cls.v0i0.9031> (Accessed 09 February 2025).
- [8] Kravets', I. V. (2018). Suchasni tendentsii rozvytku vyrobnytstva svynyny v Ukraini ta sviti [Current trends in the development of pork production in Ukraine and the world]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, No. 10. Retrieved from: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/70.pdf (Accessed 01 March 2025) [in Ukrainian].
- [9] Kapytets, N.H. & Voloshyn V.M. (2022). Price trends in the pork market. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series «Economics»*, No. 9(3), 20–29.
- [10] Bal'-Prylypko, L., Nikolaenko, M., Stepasiuk, L., Cherednichenko, O., & Lialyk, A. (2022). Prohnozuvannya tsyny realizatsii svynyny v sil'skohospodars'kykh pidpriemstvakh [Forecasting the selling price of pork in agricultural enterprises]. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. Vol. 8 No. 4, 170–187 [in Ukrainian].
- [11] Derzhavnyj komitet statystyky. Retrieved from: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 02 February 2025).
- [12] Ahrarnyj sektor Ukrainy u 2023 rotsi: skladovi stijkosti, problemy ta perspektyvni zavdannia [The agricultural sector of Ukraine in 2023: components of sustainability, problems and future challenges]. Retrieved from: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ahrarnyy-sektor-ukrayiny-u-2023-rotsi-skladovi-stijkosti-problemy-ta> (Accessed 03 February 2025) [in Ukrainian].
- [13] FAO. 2023. Food Outlook – Biannual report on global food markets. Food Outlook, November 2023. Rome. Retrieved from: <https://doi.org/10.4060/cc8589en> (Accessed 03 February 2025) [in English].
- [14] Babenko, M. Svynarstvo 2021 – prohryty ne mozha vyhryty [Pig farming 2021 – losing is not winning]. Retrieved from: <https://agronews.ua/news/stalo-vidomo-chomu-ukrainski-svynari-prohraiut-na-svitovomuryнку/> (Accessed 08 March 2025) [in Ukrainian].
- [15] Derzhavna fiskal'na sluzhba Ukrainy. Retrieved from: <https://doi.org/10.4060/cc8589en> (Accessed 06 February 2025) [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- [1] Бусенко, О. Т., Скоцик, В. Є., Маценко, М. І. та ін.. (2013). Технологія виробництва продукції тваринництва: підручник. К.: «Агроосвіта». 492 с.
- [2] Копитець, Н. Г. (2018). Сучасний стан та тенденції розвитку ринку свинини в Україні. *Економіка АПК*. № 11. С. 44–54.

- [3] Юрченко, О.С., Бондарська, О.М., Лихач, В.Я., Калітаєв, К.К., & Коваленко, О.А. (2024). Стан вітчизняного свинарства. Проблеми та перспективи. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. Випуск 1(42). С. 55–63. URL: https://journals.pdu.khmelnitskiy.ua/index.php/podilian_bulletin/article/view/312/276 (дата звернення 19.02.2025).
- [4] Юрченко, О.С., Бондарська, О.М., Лихач, В.Я., Лихач, А.В., Чумак, В.М., Ващенко, Є.О., & Зінченко, О.В. (2024). Українське свинарство в умовах воєнного стану. проблеми та перспективи. *Таврійський науковий вісник*. № 139. Частина 2. С. 256–267. URL: https://tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/139_2024/part_2/34.pdf (дата звернення 22.02.2025).
- [5] Ібатуллін, М. І. (2017). Світовий ринок продукції свинарства та місце України в ньому. *Вісник аграрної науки*. № 1. С. 62–67.
- [6] Максим, М., Чемерис, В., Душка, В., & Березівський, Я. (2020). Основні тенденції та перспективи розвитку виробництва свинини у світі. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія: Економічні науки*. Т. 22, № 96. С. 21–27.
- [7] Samarin, G., Vasilyev, A., Tikhomirov, D., Normov, D., Pavlov, A., Kokunova, I., Solovieva, M., & Dvoretckii, L. (2021). The Environmental Impact of Pig Farming. *KnE Life Sciences*, No. 6, pp. 932–941. URL: <https://doi.org/10.18502/cls.v0i0.9031> (дата звернення 09.02.2025).
- [8] Кравець, І. В. (2018). Сучасні тенденції розвитку виробництва свинини в Україні та світі. *Ефективна економіка*. № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/70.pdf (дата звернення 01.03.2025).
- [9] Kapytets, N.H. & Voloshyn V.M. (2022). Price trends in the pork market. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series «Economics»*, 9(3), 20–29.
- [10] Баль-Прилипка, Л., Ніколаєнко, М., Степасюк, Л., Чередніченко, О., Лялик, А. (2022). Прогнозування ціни реалізації свинини в сільськогосподарських підприємствах. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. Вип.. 8. № 4. С. 170–187.
- [11] Державний комітет статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 02.02.2025)
- [12] Аграрний сектор України у 2023 році: складові стійкості, проблеми та перспективні завдання. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ahraryy-sektor-ukrayiny-u-2023-rotsi-skladovi-stiykosti-problemy-ta> (дата звернення 03.02.2025).
- [13] FAO. 2023. Food Outlook – Biannual report on global food markets. Food Outlook, November 2023. Rome. URL: <https://doi.org/10.4060/cc8589en> (дата звернення 03.02.2025).
- [14] Бабенко, М. Свинарство 2021 – програти не можна виграти. URL: <https://agronews.ua/news/stalo-vidomo-chomu-ukrainski-svynari-prohraiut-na-svitovomuryнку/> (дата звернення: 08.03.2025).
- [15] Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/ms/f> (дата звернення 06.02.2025).

© Герчанівська С. В., Гурська І. С.

Дата надходження статті до редакції: 28.02.2025

Дата затвердження статті до друку: 13.03.2025